

død, og for alle kapitler gælder, at de med eksempler beretter om forskellige fællesmenneskelige, hverdagslige oplevelser og fortællinger, der bliver sat ind i en kristen forståelsesramme og koblet med især psykologi og filosofi. Fødsel-kapitlet handler om det at blive født, skabt og genfødt og kulminerer med, at Jesu fødsel i tiden har ”evig” betydning. Kapitlet om kærlighed handler lige så meget om Gud som om kærlighed, fordi Gud *er* kærlighed og hermed livsfylde, men også venskabet, erotikken og ægteskabet analyseres. Kapitlet om skyld fastholder ikke skylden som ”en kristelig virus”, men den konkretiseres og bindes til mennesker og fører til refleksioner om ret og retfærdighed, synd, tilgivelse og nåde. Med bønnen føres vi videre ind i kristendommen: ”Bønnen er da et sted, der i ordene åbner sig for transcendens” (s. 106), men bønnen er også det at bede om noget, at vise den anden opmærksomhed, at hen-give sig til den anden. Først og fremmest er bønnen vigtig, fordi den fører Gud ind i verden og afgør, hvordan ens forhold er til Gud. Dette kapitel afsluttes med en analyse af fadervor. Herefter kommer arbejdet i fokus, der sammenlignes med legen og kontrasteres liv og glæde. Afslutningsvis følger temaet døden, hvor det på forskellig vis påvises, at kun det religiøse sprog kan hamle op med dødens realitet: Den der tror, går fra død til liv, til en evighed, der har lagt døden bag sig, og det kan ske, når tid slår om i rum, dvs. en ny form for

tid, der fyldes af liv. Mere religiøst udtrykt: ”Opstandelse (dødens død) og evigt liv (guds nærvær) finder også sted i tiden her og nu” (s. 156).

Måske er egentlige afhandlinger om Gud uinteressante, for de bliver med Bjergs ord nemt til ”teologiens dødbideri” (s. 184), derimod er essays a la disse den egentlige måde at forholde sig til Gud, fordi det er kristelige essays, der hele tiden er tæt på hverdags sproget. Selv om der undervejs er mistænkeligt mange henvisninger til Løgstrup (11 stk. og det vil sige den mest citerede tænker i bogen), er det ikke først og fremmest en metafysisk anlagt Bjerg, vi møder her, men en fortælleglad kristen. Ud af intet skaber ordet liv, og der er ikke tvivl om, at Bjerg også forsøger at skabe liv, endda meningsfuldt liv, ikke ud af intet, men ud af en kontingent hverdag *med* Gud.

Ole Morsing

Zygmunt Bauman

Zygmunt Bauman: Frihed. Hans Reitzel, 2003, 148 s., 175 kr.; *Zygmunt Bauman: Det belejrede samfund.* Hans Reitzel, 2004, 368 s., 328 kr.; *Zygmunt Bauman: Flydende kærlighed.* Hans Reitzel, 2004, 182 s., 225 kr.; *Michael Hviid Jacobsen: Zygmunt Bauman – den postmoderne dialektik.* Hans Reitzel, 2004, 412 s., 299 kr.

Hans Reitzels Forlag har gjort en kæmpe indsats for at udbrede kendskabet til Bauman. Det ville nærmest

kunne beskæftige et mindre forlag fuld tid at oversætte de bøger, han skriver hvert eneste år. Det er derfor særligt positivt, at Hans Reitzel også en gang imellem rækker tilbage i forfatterskabet og oversætter en hans tidligere bøger. Det har de gjort med *Frihed*, der oprindeligt er fra 1988.

Den frie, essayistiske og associative skrivestil er ikke perfektioneret, hvorfor bogen fremstår en smule uklar i argument og ærinde. Et bedre sted at finde (stort set) de samme analyser og argumenter er i *Arbejde, forbrugerisme og de nye fattige* (opr. 1998, da.udg. 2002), hvilket gør det en smule ærgerligt, at Hans Reitzel valgte at oversætte denne bog og ikke i stedet nogle af postmodernisme-bøgerne.

En langt mere spændende bog er *Flydende kærlighed* (opr. 2003), der egentlig burde have heddet 'Flydende moral', – eller som det hedder i overskriften på kap. 3 "Om vanskeligheden ved at elske sin næste" – da den handler om moralens svære vilkår i den flydende modernitet, hvor varige forhold, ansigt-til-ansigt møder, forpligtelser etc. har trange vilkår. Inspireret af bl.a. Levinas og Løgstrup handler bogen om vores modvilje mod eller manglende evne til at være afhængig af eller forpligtet på vores 'anden' Dette er en central tekst i hans moralteoretiske arbejde. Han viser sig her som en skarpere sociologisk iagttager end Giddens, der i *Intimitetens forandring* berører nogle af de samme temaer som denne bogs første halvdel. Han viser sig dog

endnu også endnu engang som en, der helt og holdet har opgivet at systematisere eller kategorisere sine iagttagelser.

Kærlighed eller parforhold er ikke bogens egentlige ærinde. Det stærkeste kapitel (og tydeligvis meningen med bogen) er det sidste kapitel, der omhandler vores møde (eller rettere alle vores forsøg på at undgå at mødes) med 'den fremmede anden': flygtningen. Det kapitel er et af Baumanns stærkeste tekster overhovedet. Det er båret af en lige del stærk sociologi og stærk indignation.

Det er en meget Baumansk bog, da den fokuserer – som der står i undertitlen på hans globaliseringsbog – på 'de menneskelige konsekvenser'. Denne gang den flydende modernitets konsekvenser for vores moral, der har trange vilkår i en tid, hvor vi er mere moralsk forpligtet end nogensinde før pga. den globale forbundethed. Som han skriver s. 113, så "har den voksende afgrund mellem det, vi (indirekte) gøres opmærksomme på, og det, vi (direkte) kan påvirke, løftet det moralske valgs uvished op i et luftlag, hvor vores etiske evner ikke er vant til og måske tilmed ude af stand til at operere."

Den samme problematik er i hjertet af *Det belejrede samfund* (opr. 2002), der er en sammenskrivning eller opsummering af hans arbejder de sidste par år. Første (og mest spændende) del omhandler rummets ophævelse i politikken. Andel handler om lykkens svære vilkår og om dens forvræng-

ning til forbrug. I sidste del efterspører Bauman fantasiens muligheder og former. Problemet, man som læser får et stykke inde i anden del, er en 'pessimisme-træthed'. Bauman har tilsyneladende ladet sig forføre af forfaldsmyten, hvilket er en god drivkraft men måske ikke den mest dækkende virkelighedsbeskrivelse. Det er et generelt problem ved Baumans sidste par bøger. For en diskussion, der også vægter nye friheder og nye muligheder, skal man gå til andre sociologer.

Der er en del tomgang i bogen, hvor Bauman har ladet sin åbenlyse skriveevne løbe løbsk. Og der er en del taget direkte fra andre af hans bøger. Mere stramt redigeret (dvs. kortere og med færre gentagelser) ville det have været en virkelig god bog. Som den står nu mangler vi stadig den autoritative opsummering af hans arbejde med politikken og moralens transformation og mulighed. Men som der stod i en anmeldelse af bogen i Information så er selv en halvdårlig bog af Bauman stadig bedre end de fleste andre på markedet, og det er unægtelig en guldgrube af skarpe observationer og dissekeringer.

Bauman er som sagt ingen systematiker eller systemopbygger. Han er, som Michael Hviid Jacobsen skriver i *Zygmunt Bauman – den post-moderne dialektiker* en essayist. Derfor er der en stor gevinst ved at læse Jacobsens bog; dels fordi man (i det omfang det overhovedet er muligt)

får systematiseret Baumans tanker og ikke mindst fordi Jacobsen også behandler værkerne fra før Bauman blev en sociologisk superstar. Jeg vil derfor særligt anbefale 2-6, der er meget velskrevne og som åbner for dybden i Baumans arbejde, der let forsvinder under læsningen af hans arbejder på grund af den utvungne og 'lette' skrivestil, han har. Her får man et grundigt indblik i Baumans inspirationskilder, hans udvikling og hans visioner. Et enkelt kritikpunkt er længden. 340 siders tekst er måske lidt vel rigeligt; specielt hvis man også vil forsøge at læse Bauman selv, der er meget produktiv. Alligevel må man sige, at man bør læse både Jacobsens introduktion og manden selv. Det er tiden (og pengene) værd.

Mikkel Thorup

Fortællerens død og andre essays

Roland Barthes: *Fortællerens død og andre essays*. Gyldendal, 2004, 340 s., 295 kr.

Barthes tekst er i høj grad det, han selv kalder en *skriverlig* tekst, en tekst, der udfoldes af læseren – som han selv skriver i *S/Z* (s.10): "The more plural the text, the less it is written before I read it." Barthes tekst er særdeles pluralistisk, og meget af ens udbytte (hvis jeg må bruge så plumpt et begreb) afhænger af, hvordan kommer man til den. Ens læsning foregår i måske højere grad end sædvanligt i et spændingsfelt mellem de uundgåelige officielle udlægninger, og en af